

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

Tanmateix sembla que vindrà de l'Orient el desarmament integral

UN CONFLICTE RUSSO-XINÈS

Els drames de l'Orient

Es molt difícil de preveure el que pot passar entre els xinesos i els russos, que des de fa una setmana estan entremetuts en el joc perillós de disputar-se com dues potències. L'Orient està tan ple de misteris per tots nosaltres i la literatura occidental l'ha disfressat sovint de tantes maneres, que ningú no pot estar segur del que farà de l'un dia a l'altre. L'únic que sembla clar, avui per avui, és que dos nacionalismes nous, tot just sortits de l'ou i que comencen a caminar de quatre grapes arossegant amb treballs el pes d'un cos enorme, ja treuen

del seu pare. Ha despatxat a tot el personal rus i l'ha empresonat, ha dissolt el sindicat d'obrers russos del ferrocarril i s'ha apoderat de tota la documentació. El pretext és que els russos, més que de carrilaires, feien de conquistadors i preparaven a l'ombra de les seves organitzacions comercials i obreres un moviment sediciós per apoderar-se del ferrocarril i de la Manxúria. Com que resulta que Txang-Su-Liang, que és el nom del nou cacic manxurià, ha mogut tot aquest aldarull d'acord amb el govern xinès de Nanquín, presidit per Txang-Kai-Shek, els russos s'ho han pres a la valenta, i en nom del respecte als tractats amenacen amb una guerra si no es tornen a posar les coses tal com estaven. I seguint l'argument tradicional d'aquesta mena de drames, els russos ja van pels carrers empaitant xinesos i apedregant consuls amb cants patriòtics i crits de guerra, contestats amb una arrogància perfectament oriental per alguns escamots de xinesos.

A l'hora que escrivim aquestes ratlles hi ha la impressió que tot s'arreglarà. Es creu que cap dels dos desafiats té ganes de barallar-se de debò perquè tots dos tenen una saludable por de rebre, que és de desitjar que duri; però no ens hi jugaríem pas els di-

sible, assegurar aquesta sortida perquè a la porta hi ha un mal soldat que és el Japó; però una batussa en aquells indrets pot ésser un drenatge que permeti escolar tot l'element asiàtic que destorba la definitiva civilització de la Rússia occidental, del Volga ençà, i no sembla pas que fos un mal resultat. Per ara la diplomàcia universal mira amb relativa tranquil·litat el conflicte russo-xinès. El perill de complicacions internacionals més extenses és l'únic que seriosament preocupa, i gairebé totes les potències han ofert la seva intervenció amistosa per a ofegar el

TXANG-SU-LIANG
El cacic de la Mandxúria, fill de Txang-So-Ling

tots els egoïsmes, els vicis i les preocupacions dels vells nacionalismes dels quals descendeixen.

L'afer, que ha pres proporcions de conflicte internacional fins al punt d'haver motivat una ruptura diplomàtica de vell estil, és com tots els afers que han provocat baralles entre tots els Estats. Una qüestió d'interès que es barreja amb una qüestió de dignitat nacional per una disputa entre els homes de dos governs.

La Rússia tsarista, per cert amb diner foraster que no ha estat tornat, va construir el famós ferrocarril transiberià que, travessant la Manxúria pel nord, comunica el port rus de Vladivostok amb Petrograd, amb un embrancament a l'est manxurià que comunica amb el port xinès, avui japonès de Port-Arthur. L'administració i l'explotació d'aquest ferrocarril era de Rússia, que tenia l'arrendament de les línies xineses des de l'any 1896; però els bolxevics, que feien el generós amb els germans xinesos, abandonaren el tractat del tsarisme, tot conservant de fet el domini efectiu del ferrocarril. El difunt Txang-So-Lin, el senyor de la Manxúria, els va donar el primer disgust apoderant-se del ferrocarril i despatxant en mala forma a tots els russos que hi quedaven; però tot es va arreglar amb un conveni de l'any 1924, segons el qual quedava reconeguda la sobirania xinesa en les seccions

TXANG-KAI-SHEK
President del govern de Nanquín

manxurians del ferrocarril, però l'administració i l'explotació eren confiades a un organisme mixte, amb un director rus i un altre de xinès i amb un estatut especial pels agents i obrers de l'empresa que tenia el nom de ferrocarril de l'Estat xinès.

El fill de Txang-So-Lin, que conservà el cacic de la Manxúria, ha repetit el cop

L'Estat xinès, a més a més de les divuit províncies de la Xina pròpiament dita, comprèn el Tibet, la Mongòlia i la Manxúria. Es en aquesta última regió on s'han produït els esdeveniments que han estat causa de la tivant russo-xinesa. En el mapa que reprodueixim per senyalar la situació de la Manxúria dintre l'Estat xinès, estan marcats els dos ferrocarrils manxurians, el de l'Est, que acaba a Vladivostok, administrat fins ara pels russos i causa de l'actual conflicte, i el sud-manxurià, administrat pels japonesos, que partint de Karbin comunica amb el port japonès de Port-Arthur. — A dalt, Karakan, comissari rus que ha enviat l'últimàtum a Xina.

ners. Si no hi ha algú de per mig que vulgui atiar el foc per a cobrar-se la feina d'apagar-lo és gairebé segur que els russos i els xinesos ho acabaran tot amb un joc de paraules i un tractat nou; però està escrit que tard o d'hora aquests dos nacionalismes aniran a bufetades.

Això es veu venir de fa temps. Des que la colla bolxevista va donar a l'absolutisme rus un contingut espiritual tan ensopeït i poca-solta com el que la Casa d'Àustria va donar a l'absolutisme espanyol en el segle setze, sempre hem pensat que la Xina seria la Flandes de Rússia. Per ara ja hi ha enviat tres o quatre Ducs d'Alba que han tornat tots amb les mans al cap. Joffe, Karakan i Borodin, l'un després de l'altre, havien aconseguit un gran crèdit com a diplomàtics conquistadors portant la direcció dels moviments nacionalistes xinesos contra totes les influències europees; però han tingut de sortir empaitats quan havien cregut arribada l'hora del gall únic en el galliner.

I és que els russos, per molt orientals que siguin, no tenen prou finesa d'esperit per a donar-se compte que el seu feixisme redemptor és una nosa per una funció missional en una massa arbitrària com la xinesa. Si es recordés més que és jueu — diu Malraux parlant de Borodin — que no pas un rus bolxevic, no tindria la mania suïcida de voler standarditzar i enregimentar com un bon ramat eslaú aquesta massa xinesa, tan complexa i tan gelatinosa que s'esmuny com una anguilla.

Però fa l'efecte que la cosa no té remei. La marxa cega i fatal de l'estepa cap a la recerca del mar lliure, que és tota la tragèdia de Rússia, no té més que dues sortides, la de Turquia a la Mediterrània i la de la Xina a l'Oceà Pacífic. És de moment un avantatge per a la nostra civilització que d'aquestes dues sortides la Rússia s'hagi tingut de decidir per la de l'Extrem Orient, i potser a la llarga sigui un avantatge per la mateixa Rússia. No és de creure que li sigui fàcil, ni tal vegada pos-

conflicte. El govern xinès ha fet públics els seus greuges contra Rússia en termes de gran violència par a defensar-se davant dels altres pobles que en principi li eren desfavorables pel seu gest contrari als tractats; però al mateix temps, invoca el pacte Kellog per a rebutjar la solució de la guerra. L'actitud de Rússia sembla més bel·licosa, com correspon naturalment a un pacifista militant. De totes maneres, al món no li convé el soroll en la penosa convalescència que passa i aquesta pot ésser la millor garantia de pau.

MIRADOR INDISCRET

Una mena de salutació romana

Josep Maria Roviralta acompanyava dues dames americanes que havien vingut a veure l'Exposició. L'automòbil on anaven plegats es creuà amb una carreta plena pomposa on seia pomposament el titulat comte de Saint-Germain.

Barretada solemne d'En Roviralta al conegut comte.

El comte, sempre faciós, li respon amb un gran moviment de braços que no sabem ben bé com anomenar, però que no costa res d'identificar per poc que s'hi pensi.

I En Roviralta llavors, girant-se amb tot aplom a les dues dames:

— No en facin cas — digué —; és feixista.

Economies foranes

Fa unes setmanes, una colla de barcelonins varen anar a Badalona a sopar junts amb Pompeu Fabra. Un cop arribats al restaurant, tothom, fins les senyores i noies, que també n'hi havia a l'expedició, deixaren els barrets i sortiren al Passeig de Mar, a fer l'aperitiu. Però En Chabàs, que es trobava entre els assistents, va ésser l'únic que va restar cobert. Segurament perquè li havien dit que l'aire de mar, cap al tard, fa caure el cabell.

La conversa va començar sobre temes generals. Però al cap de poca estona, hom va començar a discutir si la vida a Badalona resultava o no més planera, des del punt de vista econòmic. Un dels que defensaven la primera tesi era, precisament, En Chabàs. L'home insistia. I dirigint-se a Carola Fabra, la filla del mestre, li va dir:

— Però de totes maneres, aquí sempre deu ser més fàcil fer alguna economia.

I la noia va respondre:

— Què li diré! Economia... Economia... Com no sigui que estabíem el barret!

Completament molieres

Mestre Farran i Mavoral dona instruccions a Melcior Font sobre la manera de redactar titulars per als telegrames. El tema no pot ésser més pedestre.

Entremig, però, hi posa aquest inclús que fa pensar en el Molière del *Metge per força*: «Perquè vós ja sabeu lògica; però us falla la dialèctica.»

Avantatges de l'automàtic

En una àpat recent, el ministre de P. T. T. de la veïna república digué que fóra de desitjar, en les comunicacions telefòniques, la proscripció de tota mena de converses fútils, com per exemple, les que les dones sostenen sobre modes.

Aquesta proposició tan pintoresca ha estat objecte d'una enquesta, com no podia succeir d'altra manera essent les enquestes un gènere periodístic que a l'estiu és extraordinàriament cultivat.

Una de les contestes més pintoresques l'ha donada Jean Charcot, l'explorador. Segons ell, la solució és el mateix lema de la República:

«Llibertat, Igualtat, Fraternitat.

Llibertat en les converses per telèfon.

Igualtat en l'interès que cada u troba en la seva.

Fraternitat davant la dissort d'haver-se de servir d'aquest instrument.»

La queixa del ministre i el mig intent de controlar les converses és d'una delicadesa exquisida. Suposa un empleat fent alguna cosa encara pitjor que escoltar darrera una porta. I, encara, quin criteri s'adoptaria? com l'aplicaria l'empleat?

L'automàtic, tanmateix, té l'avantatge del secret més ben guardat. Però com que el perill d'un excés de comunicacions telefòniques existeix pertot, a l'Ateneu, per exemple, estan limitades — per sort sense gran rigor — a cinc minuts.

Llastimosa inoportunitat

Dissabte, 13 de juliol.

Un amic nostre, propietari del Ford més autènticament Keystone de Barcelona, entra a la Llibreria Catalònia, compra un llibre i demana que l'hi tallin. El dependent desapareix i torna tot seguit.

— No pot ser; tenim la guillotina espatllada — explica.

El client respon:

— ¿No us en doneu vergonya, i demà és el 14 de juliol?

Diversions frívoles

Heus aquí que tres directius d'*El Matí*, Josep Maria Junoy, Josep Maria Capdevila i Joan Maria Solervicens, han estat vistos visitant el Poble Oriental de l'Exposició.

La notícia no ha deixat de provocar comentaris. Què hi anaven a fer? Operar conversions? Dissuadir el faquir de fer miracles? Redimir la dansarina? — Ells, no hi ha dubte, us respondrien que feien un romiatge còmode al Sant Sepulcre que figura reproduït al Poble Oriental.

També hi ha qui diu (però sempre s'exagera), que Mn. Cardó els esperava des del Palau de les Missions estant.

Manolo, compromès

Algú que ha vist En Manolo de fa pocs dies ens reporta, entre les moltes coses que hi ha per explicar després d'haver passat una tarda amb ell, la següent dita:

— Ja has vist com en comproment En Junoy? M'ha fet sortir no sé quantes vegades al *Matí*, amb gravats i tot. Si això dura, hauré d'acabar m'encarregant targetes i n'enviant una a cal Bisbe.

Quins refinadossos!

El canonge Collell està molt indignat amb els capellans que juguen a cartes. Segons ell, aquest viciot fa veritables estralls per les rectories.

— Mireu com estan les coses — contava l'altre dia el clergeu vigatà a un amic seu — que en una rectoria del Pirineu, quatre mossens han arribat a fer la filigrana de tenir sota la taula un... bé, ja m'enteneu; un estrí que els permeti no tenir d'interrompre la partida per anar a complir certes funcions fisiològiques.

N'hi ha que no s'estan de res...

L'Estelric parla d'"El Matí"

En una penya d'amics es parlava l'altre dia d'*El Matí*, perquè, encara que semblí mentida, se'n parla bastant d'aquest diari. L'Estelric va dir-li la seva:

— Fet i fet, hi hem sortit perdent. Abans, tots cultibàvem la il·lusió que el catolicisme català era el més presentable de la Península, mentre que ara no ens queda més remei que reconèixer que *El Matí* és, encara, molt més baix de sostre que *El Debate*.

Una frase famosa

La frase és de J. M. Junoy en un dels seus famosos editorials d'*El Matí*.

«El problema de la responsabilitat de l'home, certament, és un problema [mai dirieu què? doncs] molt complex.»

Trobareu aquesta frase famosa a *El Matí* del dia 20 d'aquest mes, titulat: *Els límits de la follia i del monstre*.

Eh que és bonic?

Els grans lames d'"El Matí"

Amb oportunitat extraordinària vàrem fer notar que el fet d'haver instal·lat la impremta al carrer de Màrina — acudit que tots els periodistes d'ofici varen celebrar molt — causaria perjudicis considerables de temps, fatiga i diners als pobres redactors que treballen a la nit en aquell indret gairebé clandestí. El nostre eco va ésser oportuníssim, perquè durant un quant temps, cosa d'un mes i mig, els redactors de nit eren acompanyats a domicili en taxi. L'automòbil voltava mig Barcelona i anava deixant a caseta els redactors nocturns. Però sembla que l'administrador, senyor Pagès, un home del qual tots el matiners parlen amb simpatia relativa, va creure que la casa gastava massa. La decisió de l'administrador ha tingut efectes immediats. El taxi funciona encara, però només acompanya els redactors de categoria, que no són pas els que escriuen millor, sinó els teoritzants de la moral, els filòsofs, o més ben dit els grans lames, la gent que s'ha bastit un clos recatòlic i que pensa vegetar al peu del canó.

Millores socials

Tenim el gust de comunicar als nostres lectors que el poeta Sebastià Sánchez Juan s'ha pacificat. L'home estava frenètic perquè a la redacció de nit del carrer de Màrina havia d'escriure assegut en un tamboret.

La poderosa organització missional no podia oferir una cadira a un home que fa uns versos millors que tots els capellans i laics de la casa, uns versos que probablement llegirà encara una minoria selecta quan ni els erudits tindran noció d'haver existit un Cardó i un Capdevila.

Ara Sánchez Juan té una cadira a la impremta de *El Matí*. Això li permet sortir de la impremta en plena forma i envestir un trajecte de mitja dotzena de quilòmetres a les quatre de la matinada.

— Jo tinc deu dits. I tu, quants en tens?
— No ho sé; en tinc les mans plenes.